Rädda Barnen

2014-05-05 23:56 CEST

Hur länge ska utsatta barn behöva vänta?

Den 23 april skrev Dagens Nyheter om brister i vårt sociala skyddsnät med den katastrofala följden att ett barn hade bragts om livet. Det rörde sig om ett litet barn och en anmälan om oro över att just detta skulle komma att ske hade tagits emot, men inte tagits på allvar av socialtjänsten.

I förra veckan tvingades vi ta till oss att ännu en tragedi har inträffat. Denna gång en åttaårig flicka, som tros ha dödats av vuxna som skulle utgöra hennes närmaste omsorgspersoner.

Även här hade missförhållanden uppdagats och en anmälan gjorts. Möjligheten fanns alltså att förhindra, om oron och anmälningarna tagits på allvar, utredningar inletts och om rätt stöd hade getts i rätt tid. Två oerhörda tragedier och två stora samhälleliga misslyckanden.

Genom en granskning som presenterades i DN den 23 april vill DN visa på brister i socialtjänstens hantering av anmälningar om barn som riskerar att fara illa. Uppgifterna ger en dyster bild av att samhället inte agerar tillräckligt till stöd och skydd för utsatta barn.

Utsatta barn är många gånger beroende av att någon vuxen i dess närhet uppmärksammar missförhållanden och ingriper. Ambitionen att på ett tidigt stadium upptäcka och försöka förhindra att barn far illa har en central plats i Sveriges historia sedan många decennier. Socialtjänsten har idag det yttersta ansvaret för att barn som far illa, eller riskerar att fara illa får stöd och skydd.

Vår lagstiftning är en viktig markör mot våld, övergrepp och försummelse som drabbar barn i deras närmiljö och visar att sådana missförhållanden inte är en privat angelägenhet för familjen. Socialtjänstens uppdrag är att se till att barn som behöver skydd och stöd får det. En tidig insats från samhällets sida kan vara livsavgörande för de barn som på olika sätt blir försummade.

Ansvaret ligger på samhället i stort, men också på varje samhällsmedborgare, att agera för utsatta barns skydd. Var och en som misstänker att ett barn blir utsatt för våld, försummelse eller kränkande behandling i någon form, uppmanas att genast anmäla detta till socialtjänsten.

Svensk lagstiftning ger alltså stora möjligheter att bekämpa övergrepp som riktas mot barn. I många fall fyller socialtjänsten en ovärderlig funktion och deras insatser innebär också räddningen för många utsatta barn. Men trycket på socialtjänsten är mycket hårt. När socialarbetare och socialchefer slår larm om en ohållbar arbetssituation inom den egna verksamheten måste detta tas på allvar.

Rädda Barnen ser exempel på när såväl socialtjänst som polis faktiskt inte gör det de är ålagda att göra. Det kan handla om felaktiga prioriteringar, brist på kunskap, rutiner och resurser som gör att lagarna inte tillämpas i tillräcklig utsträckning.

Det finns med andra ord brister i vårt sociala skyddsnät. Vissa av dem arbetar man aktivt med att komma till rätta med, till exempel genom regeringens uppdrag till Socialstyrelsen att ta fram föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer.

Ett annat exempel är uppdraget till Socialstyrelsen att ta fram riktlinjer i syfte att öka möjligheten för socialtjänsten och hälso- och sjukvården att upptäcka förekomst av våld. Men vi menar att dessa förbättringsåtgärder tar för lång tid och att det är oacceptabelt att det systematiska säkerhetsarbetet kopplat till samhällsvård av barn och ungdomar brister i flera avseenden. Det finns högst angelägna behov av att stärka barnperspektivet och bidra till att öka krav på kvalitet, kompetens och säkerhet i arbetet med barn som far illa.

Sedan sommaren 2010 har socialtjänsten möjlighet att prata med barn utan vårdnadshavares samtycke och närvaro. Detta har ökat socialtjänstens möjlighet att lyssna på barnet. Men på många håll tillmäts fortfarande föräldrars och andra vuxnas utsagor en större betydelse och trovärdighet än barnens. För att förhindra att barnperspektivet får stå tillbaka för ett rådande vuxen- eller familjeperspektiv behöver barnets ställning stärkas och fungerande rutiner för dialog med barnet skapas.

Sverige har ratificerat barnkonventionen och därmed förbundit sig till att använda alla lämpliga lagstiftnings- administrativa- och sociala åtgärder

samt åtgärder i utbildningssyfte för att uppfylla den.

Artikel 19 i barnkonventionen anger barnets rätt till skydd mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld. Skyddsåtgärder mot våld innefattar bland annat olika former av förebyggande och identifierande insatser.

Av artikel 12 framgår att barn och ungdomar har rätt att komma till tals och deras åsikter ska tillmätas betydelse.

Artikel 3 i barnkonventionen anger att barnets bästa ska komma i främsta rummet i alla åtgärder som rör barn.

Sverige har förbundit sig till att säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer vad gäller bland annat säkerhet och hälsa. Men trots detta kan vi konstatera att barnperspektivet förblir otillräckligt belyst och att hänsyn till barns specifika behov och förutsättningar ofta saknas i de resonemang som ligger till grund för beslut om att inte inleda en utredning eller vid beslut om att avsluta en utredning utan fortsatta insatser från socialtjänstens sida.

Det utsatta barnets rättigheter och möjligheter till delaktighet måste prioriteras, och det behöver ske i detta nu.

Agneta Åhlund, Chef för Rädda Barnens Sverigeprogram
Karin Blomgren, Tematisk rådgivare, Rädda Barnen

Rädda Barnen är en politiskt och religiöst obunden folkrörelse med verksamhet både i Sverige och internationellt. Med Barnkonventionen som grund arbetar vi för att barn ska få det bättre och för att barns rättigheter ska respekteras.

Följ oss på:

Twitter

Facebook

Kontaktpersoner

Rädda Barnens pressjour
Presskontakt
Tillgänglig för journalister mellan klockan 08.00 och 20.00.
press@rb.se
08-698 90 90

Anne Thorngren
Presskontakt
Pressekreterare
Svenska frågor
anne.thorngren@rb.se
0723-57 67 56

Åsa Runström Awad
Presskontakt
Pressekreterare
Internationella frågor
asa.runstrom.awad@rb.se
0733-55 34 33

Oskar Kollberg
Presskontakt
Pressekreterare
Internationella frågor
oskar.kollberg@rb.se
0733 55 34 15